

unui mare critic, Mihai Ralea, pe care îmi îngădui să le citez cu înfinită mirare: «Produs de minte rece, de suflet sterp, lipsită de căldură și de acea senzualitate specială care produce compătimirea și simpatia: vint înghețat de nord care usucă viața pe unde trece. Și poezia, înalta poezie a lui Ibsen, are același caracter. E o poezie rece, poezie boreală de aer tare: fără sînge și fără viscere. Rivalul său, inimosul, omenescul, idilicul Björnson, spunea despre norvegieni: „germani păroși rău pieptănați, avem nevoie de o cură de soare meridională”. Ibsen a stat multă vreme în atmosfera cerului din Roma, fără să se dezghețe niciodată. Adu-nase atîta frig rasa omului acestuia, că i-ar fi trebuit nu Italia, ci Africa ecuatorială. Teatrul său, comparat cu al lui Strindberg, de pildă, ne apare ca lipsit de temperament, plin numai de „cerebralitate”».

Mai de mult, această definiție a teatrului ibsenian mi se păruse exactă, inatacabilă. Propozițiunile lui Mihai Ralea au fost scrise — e drept — în 1928. Între timp, poate că s-a descoperit că Ibsen a stat totuși în Africa ecuatorială și s-a dezghețat.

Repet, spectacolele au fost realizate de un foarte bun regizor de televiziune și de cîțiva admirabili actori.

Pagini de jurnal

Am văzut (sau revăzut) în ultimul timp două spectacole Ibsen — *Micul Eyolf* și *John Gabriel Borkman* — în regia unui vechi stilp al televiziunii, Petre Șava Băleanu, autorul unor spectacole valoroase, și în interpretarea unor actori de prima mărime ai scenei românești (numai citarea cîtorva nume ne umple de respect: Ion Marinescu, George Constantin, Eugenia Popovici, Olga Tudorache, Gina Patrichi, Mircea Anghelescu, Doina Tuțescu, Ion Caramitru), într-o scenografie copioasă, cu multe trepte, coloane, scaune, fotolii, parcuri... Ni s-a revelat un Ibsen patetic, doldora de pasiuni sfîșietoare, cu personaje care își trăiesc și își exprimă sentimentele devorante la o temperatură afectivă meridională în așa fel că zbuciumul lor sufletește, tradus în cuvinte, umple literalmente cutia televizorului, se revarsă copleșitor și dulce-emoționant în locuințele noastre de climă temperată, neacoperit decît, uneori, de foșnetul superb al frunzelor de toamnă strivite sub tălpile personajelor, amintind de duiosul scrișnet al staniolului de pe bomboane fine de ciocolată, consumate cu delicatețe în stalurile teatrelor, de preferință la dramele psihologice. Acest Ibsen fremătător și exploziv, temperamental, dezlănțitor de patimi, cald, apropiat, sentimental, tumultuos, îmi aduce în memorie cuvintele

Pentru cine acceptă ideea că Anton Pavlovici Cehov este cel mai important dramaturg modern este clar și faptul că rădăcinile teatrului cehovian sînt foarte rusești (pe cît de universale sînt consecințele și ecourile lui) ele trecînd neapărat prin Gogol și prin Ostrovski. Revăzînd *Pădurea* lui Ostrovski, după mulți ani, descopăr dincolo de atmosfera rusească atît de particulară, întilnită mai apoi la Cehov, obsesia balzaciană a banilor. Aproape tot timpul se discută despre bani, despre vînzări și cumpărări, despre moștenire, despre zestre, așadar bani, bani, bani. Ca să nu mai vorbim de spectaculosul drum parcurs de o nenorocită mie de ruble, sustrasă în chip grosolan de negustorul Vosmibratov moșieresei Gurmijskaia, revenită în cele din urmă aceluiași negustor (eternul învingător balzacian), după ce trecuse prin mîinile mai tuturor personajelor piesei. Preluînd motivul simbolic al pădurii, ca și drama (sau, mai exact, comedia) dezmoștenirii aristocrației ruse, Cehov nu preia de loc obsesia banilor. Teatrul lui s-a ridicat în chip uluitor deasupra materiei, intrînd hotărît în regiunea pură a simbolurilor umane. Literatura, să-i zicem romantic țîrzie, avînd ca arhetip colosul balzacian, a socotit, în deplin acord cu economia politică, banul ca pe un sim-

bol, Cehov și, cu el, literatura modernă, socotește omul și relația umană drept un simbol. E o distanță ca de la descoperirea roții la descoperirea energiei atomice. Vrînd-nevrînd, una din rădăcinile dramaturgiei lui Cehov se prelungește tocmai în preistorie.

Interpreții spectacolului regizat de Sanda Manu : Dina Cocea, Ion Marinescu, Cornel Vulpe, Boris Ciornei, Nicolae Gărdescu, Alfred Demetriu, Gilda Marinescu, Aurel Giurumia, Vladimir Găitan, Maria Munteanu, Mugur Arvunescu.

Televiziunea română a așteptat ca televiziunea franceză să facă un film despre Ion Țiriac. Televiziunea franceză nu s-a lăsat așteptată și l-a făcut. Un film-model, un film-etalon dedicat unui mare sportiv aflat în cubnea carierei (de unde începe, natural, sfîrșitul carierei), un film trist și apoteotic despre glorie și maturitate, despre voință și talent, dar mai ales despre cel mai cutremurător, cel mai amar, cel mai dureros, dar și cel mai frumos și mai nobil moment al unui drum : predarea ștafetei.

Un profesor universitar, chirurg, vorbește la televizor despre profesiunea sa și cu egală pasiune, despre Luchian, Pallady, Petrașcu, Ibrăileanu. Nimic nefiresc. Dar chirurgul, amintindu-și de Ibrăileanu, spune : dumnealui (l-am văzut pe dumnealui, în casa dumnealui...) Iarăși, nimic nefiresc : profesorul e moldovean.

Un bărbat cu o expresie afaibilă, cu ochi buni și cu o mustață lăsată blind pe colțurile gurii e întrebat : sînteți un om aspru ? Iar el răspunde : nu, deși poate că uneori le-am părut unora un om aspru. Dar asprimea nu e a mea, ci a legii. Și, mai departe : am foarte multă încredere în oameni. Omul nu este un obiect, omul este om, cu nenumăratele lui complexități. Nu avem dreptul să ne pierdem încrederea în oameni, chiar în aceia care au săvîrșit o faptă condamnată de lege.

Declarațiile aparțin unui general, apărător al legii și al ordinii.

Poate că acest „prim plan“ și această declarație de încredere în om (chiar în acela care a săvîrșit o faptă condamnată de lege) va tempera zelul unor reporteri ai televiziunii predispuși să-i numească *infractori* pe niște oameni care săvîrșiseră fapta reproabilă de a scrie o plingere sau un memoriu...

Mențin afirmația făcută în numărul trecut al revistei cu privire la calitatea din ce în ce mai coborîtă a filmelor de la telecinematecă. S-a reținut, probabil, din noți-

unea complexă de cinematecă numai ideea de filme vechi, nu și aceea de filme *alese*. Dacă există cineva care, văzînd pînă la capăt filmul *Pinky*, nu s-a enervat sau măcar nu s-a îndispus, îl rog să mă contrazică. Elia Kazan e un regizor important, care, însă, a făcut și filme bune. Nu numai această povestioară cu o fată albă (ca zăpada) care, de fapt, e de culoare și are o bunică neagră și un iubit alb și mai luptă din răsuputeri pentru o moștenire, cu scopul de a o transforma într-o operă de binefacere socială și-și lasă iubitul din motive greu de înțeles și... Dar poate că-l vom revedea la telecinematecă.

Dumitru Solomon

■ MARI UMORIȘTI AI
LITERATURII UNIVERSALE
■ MARELE ROL
de Tudor Negoiaș

Prea puțin binevoitoare cu ascultătorii de teatru radiofonic, luna noiembrie ! Multe reluări, emisiuni bineștiute, readuse „pe post“, la intervale aproape regulate de timp și doar trînicia de netăgăduit a pieselor poate suplini absența ineditului : *Vlaicu Vodă, Patima roșie, Înșir-te, mărgărite, Anna Christie, Ifigenia în Taurida...* Cam atît.

Printre acestea și printre altele situate în planul secund al interesului, un ciclu